

Стрілецька І. І. Аналіз провідних теоретико-методологічних підходів вивчення поняття «соціальний інтелект» / І. І. Стрілецька // Проблеми сучасної психології: [зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / за наук. ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої]. – Вип. 28. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2015. – С. 574-585.

УДК 159.9.316.6

І.І. Стрілецька
inna.strileckaya@mail.ru

АНАЛІЗ ПРОВІДНИХ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ»

І.І.Стрілецька. Аналіз провідних теоретико-методологічних підходів вивчення поняття «соціальний інтелект».

Проаналізовано основні теоретико-методологічні підходи до вивчення феномену «соціальний інтелект» та виявлено, що більшість дослідників в поняття соціальний інтелект вкладають схожий зміст. На їхню думку, соціальний інтелект є системою інтелектуальних здібностей, пов'язаних з обробкою соціальної інформації, яка визначає рівень адекватності і успішності соціальної взаємодії. Включає в себе здатність розуміти себе і оточуючих, уміння аналізувати соціальні ситуації і прогнозувати їх розвиток, забезпечує успішність вирішення задач соціального характеру.

Досліджено, що одним із важливих елементів соціального інтелекту являється комунікативна компетентність, яка представляє собою систему внутрішніх засобів регуляції комунікативних дій, які включають орієнтаційну та виконуючу складові і забезпечує ефективність соціальної взаємодії.

За результатами теоретичного аналізу психологічної літератури показано наявність протилежних поглядів авторів, щодо того чи являється соціальний інтелект взагалі інтелектом.

Автором, на основі теоретичного матеріалу, була здійсненна спроба з'ясувати чи є соціальний інтелект самостійним феноменом чи, можливо, соціальний інтелект є лише проявом загального інтелекту у соціальних

ситуаціях. А також, обґрунтовано і уточнено поняття «соціальний інтелект» за допомогою аналізу провідних теоретико-методологічних підходів у психологічній науці.

Ключові слова: соціальний інтелект, загальний інтелект, взаємодія, соціальна ситуація, розвиток, інтегральна здатність, взаємовідносини, поведінка, конструкт.

И.И.Стрилецкая. Анализ ведущих теоретико-методологических подходов изучения понятия «социальный интеллект».

Проанализированы основные теоретико-методологические подходы к изучению феномена «социальный интеллект» и выявлено, что большинство исследователей в понятие социальный интеллект вкладывают похожий смысл. По их мнению, социальный интеллект является системой интеллектуальных способностей, связанных с обработкой социальной информации, определяющих уровень адекватности и успешности социального взаимодействия. Включают в себя способность понимать себя и окружающих людей, умение анализировать социальные ситуации и прогнозировать их развитие, успешность решения задач социального характера.

Исследовано, что одним из важных элементов социального интеллекта является коммуникативная компетентность, представляющая собой систему внутренних средств регуляции коммуникативных действий, включающая в себя ориентировочную и исполнительную составляющие и обеспечивающие эффективность социального взаимодействия.

По результатам теоретического анализа психологической литературы показано наличие противоречивых взглядов авторов согласно того является ли социальный интеллект вообще интеллектом.

Автором, на основе теоретического материала, была осуществлена попытка выяснить является ли социальный интеллект самостоятельным феноменом или, возможно, социальный интеллект является только проявлением общего интеллекта в социальных ситуациях. А также,

обосновано и уточнено понятие «социальный интеллект» с помощью анализа теоретико-методологических подходов в психологической науке.

Ключевые слова: социальный интеллект, общий интеллект, взаимодействие, социальная ситуация, развитие, интегральная способность, взаимоотношения, поведение, конструкт.

Постановка проблеми. Аналіз історії психологічних досліджень показує, що в процесі розвитку наукового знання коло наукових понять розширюється. Це являється доказом розвитку психологічної науки. Крім того, спостерігається певна динаміка прояву наукової зацікавленості у вивченні відображених в них феноменів. Під впливом різних обставин (соціальні запити, кон'юнктура, поява нового методологічного інструментарію, нових наукових відкриттів і т.д.) активність дослідників підвищуватися. Історія психології свідчить про те, що кожен психологічний феномен має свою наукову долю. Для багатьох з них вона включає і періоди забуття, і періоди активної уваги. Все сказане в повній мірі можна віднести і до нового поняття у вітчизняній психології «соціальний інтелект» визначення якого має сьогодні дискусійний характер [4, с.146].

При спробі дати чітке визначення соціального інтелекту вчені-психологи зіткнулися з різними значними труднощами. З тих пір в науці вперше була висунута концепція соціального інтелекту, увага до цього поняття постійно змінювалася. Дослідники намагались зрозуміти специфіку даного феномену, пропонували різні шляхи його вивчення, виділяли різні форми інтелекту; періодично дослідження соціального інтелекту припинялися у зв'язку з невдалими спробами виявити його границі. Саме тому XXI століття в психології часто називають століттям соціального інтелекту. Посилення уваги до цього виду інтелекту зумовлено розширенням меж комунікативного простору, яку супроводжують процеси глобалізації, розвиток міжкультурної комунікації, посилення інтегративних тенденцій у науці. Саме соціальний інтелект відповідає за закономірності побудови «картини соціального світу», тобто функціонування механізмів перцепції,

декодування і конструювання уявлень про широке коло соціальних реалій [8, с. 202].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В зарубіжній психології проблема соціального інтелекту представлена в основних працях Г.Айзенка, Г.Гарднера, Дж.Гілфорда, Дж.Кілстрома та Н.Кентора, С.Космітські і О.Джона, Г.Олпорда, Е.Торндайка, Р.Стернберга; серед українських та російських дослідників варто зазначити М.І.Бобнєву, Ю.М.Ємельянова, Н.Ф.Каліну, Н.О.Кудрявцеву, В.М.Куніцину, О.В.Луїєву, О.С.Михайлова, С.В.Руденко, О.І.Савєнков, Д.М.Ушакова та О.Б.Чеснокову.

Мета статті полягає в розкритті сутності поняття соціального інтелекту, обґрунтуванні та узагальненні основних теоретико-методологічних підходів до вивчення феномену соціального інтелекту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття соціальний інтелект є одним з найбільш суперечливих у сучасній соціально-психологічній науці, хоча й вивчається понад 90 років. Вперше поняття «соціальний інтелект» використав в своїх працях в 1920 році Е.Торндайк. Він розглянув його як «здатність розуміти інших людей і чинити розумно по відношенню до інших», цим самим дав початок традиції розглядати когнітивний і поведінковий аспекти соціального інтелекту. Е.Торндайк стверджував, що соціальний інтелект – це один з трьох видів інтелекту, поряд з якими є також абстрактний інтелект як здатність розуміти абстрактні вербальні і математичні символи і оперувати ними; і конкретний інтелект як здатність розуміти речі і предмети матеріального світу і здійснювати з ними будь-які дії [2; 9;].

Існує безліч трактувань теорії Е.Торндайка, в яких вчені такі моменти як знання про людей, здатність легко взаємодіяти с іншими людьми, вміння ставити себе на місце іншої людини і входити в його положення, а також здатність до критичної оцінки настрою і мотивації інших людей та їх вчинків, згуртовують в єдине визначення – адаптація індивіда до людського буття. Найявним представником даного припущення є Д.Векслер, в шкалах

якого показники субтестів «Понятійність» та Послідовність картинки» мають тісний зв'язок з розвитком «соціального інтелекту» – вміння розуміти причини вчинків, а також розуміти логіку і послідовність подій. При цьому автор розділяє позицію залежності соціального інтелекту від абстрактного, або загального. Він признавав, що окремі субтести можуть виступати в ролі інструмента виміру соціального інтелекту і залучення до культури, але сам соціальний інтелект – це все лише додаток загального до соціальних ситуаціях. До цих пір ця точка зору розглядається рядом вчених (наприклад, Г.Ю.Айзенком, котрий вважає концепцію соціального інтелекту складною) [5].

На думку, Г.Айзенка, соціальний інтелект необхідно розглядати в структурі загального інтелекту. Його модель інтелекту має трьох факторну структуру, де біологічний інтелект є вродженими заданими здібностями необхідними для обробки інформації, пов'язаними з структурами та функціями кори головного мозку. Він служить генетичною, фізіологічною, неврологічною, біохімічною і гормональною основою пізнавальної поведінки, так як являється базовим, найбільш фундаментальним аспектом інтелекту. В свою чергу, соціальний інтелект – це інтелект індивіда, який формується в процесі його соціалізації, під впливом умов певного соціального середовища. А психометричний інтелект є сполучною ланкою між ними [7, с. 349].

Г.Олпфорд (1937 р.) описував соціальний інтелект як особливу здатність (соціальний дар) правильно оцінювати людей, прогнозувати їх поведінку і забезпечувати адекватну міжособистісну взаємодію. Він включив соціальний інтелект як окрему здатність в набір якостей, які забезпечуватимуть краще розуміння інших людей; соціальний інтелект був включений до системи цих якостей як окрема здатність. Разом з тим автор вказував, на те що соціальний інтелект, швидше за все, має поведінкову характеристику ніж академічну, на чому і акцентував увагу в своїй теорії Е.Торндайк і продуктом являється соціальна адаптація [6, с. 453].

У 1960-ті роки з'являються роботи про соціальні навички комунікативної компетентності. У ці роки велика увага приділяється проблемі соціальної перцепції, розуміння людини людиною, робляться спроби розробити на підставі існуючих концепцій методологічний апарат вивчення. Саме цей період стає вагомим для розвитку соціального інтелекту так як Дж.Гілфорд створює перший надійний тест для вимірювання даного феномену, розглядаючи його як систему інтелектуальних здібностей, незалежних від фактора загального інтелекту і пов'язаних з пізнанням поведінкової інформації. Можливість вимірювання соціального інтелекту виходила із загальної моделі структури інтелекту Дж.Гілфорда. Свою модель структури інтелекту Дж.Гілфорд розглядав як систему розширення потрібної класифікації інтелекту, запропонованої Е.Торндайком (див. Рис. 1).

Дж. Гілфорд	Е. Торндайк
Компоненти моделі інтелекту	Типи інтелекту
Символічна й семантична складова	Абстрактний інтелект
Фігуральна складова	Практичний інтелект
Поведінкова складова	Соціальний інтелект

Рис. 1. Співвідношення розуміння соціального інтелекту Дж.Гілфорда і Е.Торндайка

Так, символічна й семантична складові в його системі відповідають абстрактному інтелекту, фігуральна складова відповідає практичному, а поведінкова – соціальному інтелекту [6, с. 457].

В кінці 70-х – початку 80-х центральне місце в дослідженнях соціального інтелекту займає проблема його співвідношенням з загальним інтелектом. Д.Кітінг в своїх дослідженнях використовує батарею тестів: 3 методики для виміру академічного інтелекту, які включають вербальні і невербальні шкали; тест соціальної ситуації (вирішення соціальних проблем), тест визначення результату (на основі теорії розвитку Л.Колберга), індекс соціальної зрілості. Однак, дослідник не виявив значущої кореляції між оцінками соціального інтелекту і не знайшов підтвердження тому, що рівень соціального інтелекту відрізняється від рівня академічного [13].

В свою чергу, дослідження М.Форда і М.Тісака (1983 р.) стали наступною сходинкою вивчення соціального інтелекту і були направлені на його поведінкову складову. В результаті досліджень дійшли висновку, що оцінка соціальної компетентності і ступінь рівня співчуття краще виявлять за допомогою особистої бесіди, ніж при тестуванні вербальних та математичних здібностей [12]. Саме в цей час Г.Гарднер у своїй теорії множинного інтелекту показує на те, що соціальний інтелект збігається з міжособистісним інтелектом. За словами вченого, «міжособистісний інтелект заснований на найважливішій здібності зауважувати відмінності між людьми, точніше, контрасти в їхньому настрої, темпераменті, мотиваціях та намірах». У книзі «Множинність виявлення інтелекту» Г.Гарднер репрезентував дві форми соціального інтелекту: *міжособистісний* (спроможність людини розуміти інших, усвідомлювати мотиви їх діяльності, ставлення до роботи, вдосконалювати співпрацю з цими людьми і відповідним чином реагувати на них); *внутрішньоособистісний* (властивість людини, спрямовану на себе, спроможність формувати точну адекватну модель власного «Я» та використовувати цю модель для ефективного функціонування в житті, здатність людини розуміти власні почуття, їх джерела а відтак регулювати власну поведінку, спираючись на перелічені складники) [2, с. 242].

Н.Кентор і Дж.Кілстром при вивченні соціального інтелекту відсторонюються від питання його розбіжностей з академічним інтелектом. Вони стверджують, що помилковий сам підхід психометричного виміру інтелекту, так як він в більшій мірі направлений на рівень соціального інтелекту у конкретної людини, а не тому, як він визначає поведінку особистості. В своїх працях 1987 році вчені оцінювали уявлення окремої особистості про соціальний інтелект. Індивідуальні відмінності в соціальній поведінці зв'язані з різницею в знаннях і стратегіях, необхідних для виконання соціальних задач. Автори стверджують, що вирішальне значення мають особистісні характеристики, саме вони сприяють ефективній взаємодії

з іншими людьми. Соціальний інтелект входить в структуру особистості, а не в структуру пізнавальних здібностей [11].

В 1993 році С.Космітські та О.Джон розробили концепцію соціального інтелекту, в якій вони виділяють сім компонентів. Ці компоненти утворюють дві групи: когнітивні й поведінкові. До групи когнітивних компонентів соціального інтелекту вчені включили: оцінку перспективи, розуміння людей, знання соціальних правил, відкритість у відносинах з оточенням. До групи поведінкових компонентів увійшли: здатність до міжособистісних відносин, соціальна пристосованість, теплота в міжособистісних. В чому дане трактування повторює теорії інших дослідників, але саме О.Джон і С.Космітські роблять акцент на додаткових аспектах – теплоті в міжособистісних відносинах і відкритості по відношенню до інших. Більш того, дана концепція підкреслює думку про те, що соціальний інтелект – це область тісної взаємодії когнітивного і афективного, тим самим відображає суть явища в повній мірі і вказує напрям діагностики і розвитку [2, с. 242].

В 1997 році С.Грінспеном і Дж.Дрісколом була створена остання версія моделі персональної компетентності. Автори описують чотири області компетентності людини:

- *фізіологічна* – функціонування органів (наприклад, серцева діяльність, зір і т.д.), здатність рухатися (тобто координація, сила);
- *емоційна* – темперамент (емоційність і абстрактність) і характер (комунікабельність і соціальна орієнтація);
- *повсякденна компетентність* – практичний (тобто здатність осмислювати і розуміти повсякденні проблеми) і соціальний інтелект (здатність усвідомлювати і розуміти соціальні проблеми);
- *академічна* – включає уможлидний інтелект (тобто здатність обдумувати і сприймати задачі академічного, абстрактного характеру) і мова (здатність розуміти і спілкуватися).

При цьому модель С.Грінспена і Дж.Дріскола враховує ідею Н.Кентора і Дж.Кілстрома про те, що форми соціального інтелекту є сполучною ланкою між інтелектом і особливостями особистості. Їх модель встановлює, що соціальні навички визначаються як інтелектуальними так і не інтелектуальними компонентами [11].

Таким чином, описані вище теорії розвитку соціального інтелекту можна систематизувати в три підходи: 1) соціальний інтелект як різновид загального інтелекту; 2) соціальний інтелект як самостійний вид інтелекту; 3) соціальний інтелект як інтегральна здатність взаємодіяти з людьми. Але на жаль, більшість досліджень зарубіжних вчених, теорії та ідеї описаних вище, присвячених проблемі соціального інтелекту так і не дали єдиної точки зору щодо розвитку, формування та становлення поняття соціального інтелекту як самостійного конструкта.

Проблемі соціального інтелекту приділяли і активно приділяють увагу і вітчизняні психологи. Вперше термін «соціальний інтелект» використав Ю.М.Ємельянов, який стверджував, що «сферу можливостей суб'єкт-суб'єктного пізнання індивіда можна назвати його соціальним інтелектом, маючи на увазі стійку, засновану на специфіці розумових процесів афективного реагування й соціального досвіду здатність розуміти самого себе, інших людей, їхні взаємини та прогнозувати міжособистісні події» [2, с. 243].

Ще одним вітчизняним дослідником, який стояв у витоків вивчення соціального інтелекту була М.І. Бобнева. Вона визначила цей конструкт в системі соціального розвитку особистості. Авторка розглядає в якості механізму формування особистості процес соціалізації, розуміючи його, в широкому сенсі, як набуття якостей, необхідних для життєдіяльності в суспільстві і в більш конкретному – включення людини в ту чи іншу соціальну групу і сформованість певних якостей і здібностей. Соціальний інтелект вона розуміє як здатність вбачати і сприймати складні відносини і залежності в соціальній сфері. М.І.Бобнева вважає, що соціальний інтелект

необхідно розцінювати як особливу здатність людини, яка формується в процесі своєї діяльності в соціальній сфері, в сфері спілкування і соціальних взаємодіях [1].

Подальша розробка даної проблеми привела до опису терміна «соціальний інтелект» як здатності бачити й оцінювати складні відносини і залежності в соціальній сфері. У своїх роботах Н.І.Булка говорить, що соціальний інтелект – це особлива здатність людини, яка формується в процесі її діяльності в соціумі, сфері спілкування і соціальної взаємодії, пов'язана з умінням творчо мислити і творчо підходити до вирішення проблемних ситуацій у спілкуванні із соціальним оточенням [9, с. 184].

Починаючи з 90-х рр. проблема соціального інтелекту розроблялася В.М.Куніциной. За її твердженнями, зазначений феномен зумовлює прогнозування розвитку міжособистісної взаємодії, інтерпретацію інформації та поведінки, готовність до соціальної взаємодії і прийняття рішень; дає змогу досягати гармонії із собою та навколишнім середовищем; допомагає людині прогнозувати розвиток міжособистісних подій, загострює інтуїцію, передбачливість і забезпечує психологічну витривалість [2].

А.Л.Южанінова розглядає соціальний інтелект як особливу соціальну здатність, яка існує в 3 вимірах: а) соціально-перцептивні здібності; б) соціальне сприйняття; в) соціальна техніка спілкування. Таким чином, на думку А.Л.Южаніновою, соціальний інтелект – інтегральна інтелектуальна здатність, яка визначає успішність спілкування і соціальної адаптації [10].

Д.В.Ушаков розробив модель соціального інтелекту, відповідно до якої останній містить у собі дві складно організовані системи: пояснення-проорокування та соціально-прийнятні обґрунтування. При цьому перша виконує пристосувальну функцію і спрямованість на пізнання навколишнього соціального світу, а друга спрямована на виправдання вчинків і створення психологічного комфорту особистості у світі інших людей. За думкою вченого, соціальний інтелект має низку характерних структурних рис: континуальний характер; використання невербальної

репрезентації; втрата точності соціального оцінювання при вербалізації; формування у процесі імпліцитного навчання; використання «внутрішнього» досвіду [9].

О.В.Луњева на базі своїх досліджень сформулювала власний підхід розгляду соціального інтелекту і запропонувала розглядати його як інтегральний конструкт, який забезпечує поведінку особистості в комунікативній взаємодії. Соціальний інтелект розглядається автором як самостійний вид інтелекту, який має з ним родовидові відносини. Родовим, базовим, компонентом в соціальному інтелекті можна вважати здатність до ментальної діяльності, яка забезпечує конструювання образу реальності, розуміння соціальної поведінки, а також адаптаційні механізми цієї поведінки. На думку, О.В.Луњевої, соціальний інтелект – складна загальна здатність особистості, яка включає групи спеціальних здібностей (підструктур), направлених на забезпечення її адаптаційної поведінки в комунікативній взаємодії [3, с. 47].

Висновки. В результаті аналізу теоретико-методологічних підходів вивчення поняття «соціального інтелекту» можна зробити висновок, що соціальний інтелект – це система інтелектуальних здібностей, пов'язаних з обробкою соціальної інформації, яка визначає рівень адекватності і успішності соціальної взаємодії. Включає в себе здатність розуміти себе і оточуючих, уміння аналізувати соціальні ситуації і прогнозувати їх розвиток, успішність вирішення задач соціального характеру.

Подальша перспектива вивчення даної проблематики заключається у необхідності уточнення, верифікації та подальшому розвитку поняття соціальний інтелект в сучасній психологічній літературі, як самостійного виду інтелекту, який активно досліджується з іншими видами інтелекту (моральним, практичним, культурним, кроскультурним).

Список використаних джерел

1. Бобнева М.И. Социальные нормы и регуляция поведения / М.И. Бобнева. – М. : Наука, 1987. – 312 с.
2. Кожушко С.П. Соціальний інтелект як інтегральна властивість, що забезпечує ефективність професійної взаємодії майбутніх фахівців комерційної діяльності / С.П. Кожушко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах. – 2013. – Вип. 31. – С. 241-247.
3. Лунева О.В. Концепция социального интеллекта личности / О.В. Лунева // Знание. Понимание. Умение. – 2012. – № 2. – С. 46-51.
4. Лунева О.В. Социальный интеллект как категория социальной психологии / О.В. Лунева // Знание. Понимание. Умение. – 2010. – № 1. – С. 146-151.
5. Матвеева Л.Г. Анализ понятия «Социальный интеллект» / Л.Г.Матвеева // Вестник Южно-Уральского государственного университета. – Сер. : Психология. – 2008. – Вып. 3. – С. 51-55.
6. Миронюк Є.В. Визначення та історія розвитку поняття «соціальний інтелект» у психологічній науці / Є.В. Миронюк // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. – 2010. – № 7. – С. 452-461.
7. Ожубко Г.В. Сутність та структура соціального інтелекту / Г.В. Ожубко // Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інститут психології ім. Г.С.Костюка НАПН України – 2012. – №17. – С. 347-356.
8. Руда Н.Л. Соціальний інтелект психолога як чинник професійної діяльності / Н.Л. Руда // Науковий вісник МНУ ім. В.О.Сухомлинського. Сер. : Психологічні науки. – 2012. – Т. 2, Вип. 9. – С. 202-205.
9. Харченко С.В. Соціальний інтелект і особливості сприйняття та переробки інформації / С.В. Харченко // Наукові записки

- [Національного ун-ту «Острозька академія»]. Сер. : Психологія і педагогіка. – 2009. – Вип. 12. – С. 181-188.
10. Южанинова А.Л. К проблеме диагностики социального интеллекта / А.Л. Южанинова // Проблемы оценивания в психологии. – Саратов : 1984. – С. 84-87.
 11. Cantor N. Personality and social intelligence / N. Cantor, J.F. Kihlstrom – New Jersey : Prentice-Hall, 1987. – № 75. – P. 196-206.
 12. Ford M. A further research of social intelligence / M. Ford, M. Tisak // Journal of Educational Psychology. – 1983. – № 75. – P. 196-206.
 13. Keating D.P. A search for social intelligence / D.P. Keating // Journal of Educational Psychology. – 1987. – № 70 (2). – P. 218-223.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Bobneva M.I. Social'nye normy i reguljacija povedenija / M.I. Bobneva. – М. : Nauka, 1987. – 312 s.
2. Kozhushko S.P. Social'nij intelekt jak integral'na vlastivist', shho zabezpechue effektivnist' profesijnoї vzaemodії majbutnih fahivciv komercijnoї dijalnosti / S.P. Kozhushko // Pedagogika formuvannja tvorchoї osobistosti u vishnij i zagal'noosvitnih shkolah. – 2013. – Vip. 31. – S. 241-247.
3. Luneva O.V. Koncepcija social'nogo intellekta lichnosti / O.V. Luneva // Znanie. Ponimanie. Umenie. – 2012. – № 2. – S. 46-51.
4. Luneva O.V. Social'nyj intelekt kak kategorija social'noj psihologii / O.V. Luneva // Znanie. Ponimanie. Umenie. – 2010. – № 1. – S. 146-151.
5. Matveeva L.G. Analiz ponjatija «Social'nyj intelekt» / L.G. Matveeva // Vestnik Juzhno-Ural'skogo gosudarstvennogo universiteta. – Ser. : Psihologija. – 2008. – Vyp. 3. – S. 51-55.
6. Mironjuk Є.V. Viznachennja ta istorija rozvitku ponjattja «social'nij intelekt» u psihologichnij nauci / Є.V. Mironjuk // Aktual'ni problemi

- navchannja ta vihovannja ljudej z osoblivimi potrebami. – 2010. – № 7. – S. 452-461.
7. Ozhubko G.V. Sutnist' ta struktura social'nogo intelektu / G.V. Ozhubko // Problemi suchasnoï psihologii: zbirnik naukovih prac' KPNU imeni Ivana Ogienka, Institut psihologii im. G.S.Kostjuka NAPN Ukraïni – 2012. – №17. – S. 347-356.
 8. Ruda N.L. Social'nij intelekt psihologa jak chinnik profesijnoï dijial'nosti / N.L. Ruda // Naukovij visnik MNU im. V.O.Suhomlins'kogo. Ser. : Psihologichni nauki. – 2012. – T. 2, Vip. 9. – S. 202-205.
 9. Harchenko S.V. Social'nij intelekt i osoblivosti sprijnjattja ta pererobki informacii / S.V. Harchenko // Naukovi zapiski [Nacional'nogo un-tu «Ostroz'ka akademija»]. Ser. : Psihologija i pedagogika. – 2009. – Vip. 12. – S. 181-188.
 10. Juzhaninova A.L. K probleme diagnostiki social'nogo intellekta / A.L. Juzhaninova // Problemy ocenivanja v psihologii. – Saratov : 1984. – S. 84-87.
 11. Cantor N. Personality and social intelligence / N. Cantor, J.F. Kihlstrom – New Jersey : Prentice-Hall, 1987. – № 75. – P. 196-206.
 12. Ford M. A further research of social intelligence / M. Ford, M. Tisak // Journal of Educational Psychology. – 1983. – № 75. – P. 196-206.
 13. Keating D.P. A search for social intelligence / D.P. Keating // Journal of Educational Psychology. – 1987. – № 70 (2). – P. 218-223.

Striletskaya I.I. Analysis of leading theoretical and methodological approaches to studying of the concept “social intellect”

Main theoretical and methodological approaches to studying of phenomenon “social intellect” were analyzed and it was found that majority of scientists understand this concept identically. To their mind “social intellect” is a system of intellectual abilities connected with social information’s handling, which determines the level of adequacy and success of social interaction. It includes the ability to understand ourselves and folk about us, to analyze social situations and

predict their development, provides success in problems' solution of social character.

It was investigated that one of the most important elements of social intellect is communicative competence, which is a system of inner methods of communicative actions' regulation, which include orientational and executive components and provide effectiveness of social interaction.

According to the results of theoretical analysis of psychological literature it is shown the presence of authors' counter-opinion about the question is the social intellect is an intellect at all or not.

The author, on the basis of theoretical material, attempts to study out if the social intellect is an independent phenomenon or, maybe, it is only a manifestation of common intellect in social situations. And also it was grounded and specified concept "social intellect" with the help of analysis of the leading theoretical and methodological approaches in psychological science.

Key words: social intellect, common intellect, interaction, social situation, development, integral ability, mutual relations, behavior, construct.

Стрілецька Інна Ігорівна, аспірант кафедри загальної та соціальної психології Херсонського державного університету, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна.

Striletskaya Inna Igorivna, graduate student at the department of general and social Psychology Kherson State University, Kherson State University, Kherson, Ukraine.

ДЛЯ ОТРИМАННЯ ЗБІРНИКА:

Стрілецька Інна Ігорівна – 0957291789 Номер відділення Нової Пошти:
№ 5 (м. Херсон, вул. Рози Люксембург 11А), Домашня адреса: 73000, м. Херсон, вул. Комкова 92, кв. 54., e-mail: inna.strileckaya@mail.ru

Реферат на статтю

АНАЛІЗ ПРОВІДНИХ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ»

Стрілецька І.І., аспірант кафедри загальної та соціальної психології Херсонського державного університету, Херсонський державний університет, м. Херсон, Україна.

Кількість джерел: 13

Проаналізовано основні теоретико-методологічні підходи до вивчення феномену «соціальний інтелект» та виявлено, що більшість дослідників в поняття «соціальний інтелект» вкладають схожий зміст. На їхню думку, соціальний інтелект є системою інтелектуальних здібностей, пов'язаних з обробкою соціальної інформації, що визначає рівень адекватності і успішності соціальної взаємодії. Включає в себе здатність зрозуміти себе і оточуючих, уміння аналізувати соціальні ситуації і прогнозувати їх розвиток, забезпечує успішність вирішення задач соціального характеру.

Досліджено, що одним із важливих елементів соціального інтелекту являється комунікативна компетентність, яка представляє собою систему внутрішніх засобів регуляції комунікативних дій, які включають орієнтаційну та виконавчу складові та забезпечує ефективність соціальної взаємодії.

За результатами теоретичного аналізу психологічної літератури показано наявність протилежних поглядів авторів, щодо того чи являється соціальний інтелект взагалі інтелектом.

Автором, на основі теоретичного матеріалу, була здійсненна спроба з'ясувати чи є соціальний інтелект самостійним феноменом чи, можливо, соціальний інтелект є лише проявом загального інтелекту у соціальних ситуаціях. А також, обґрунтовано і уточнено поняття «соціальний інтелект» за допомогою аналізу провідних теоретико-методологічних підходів у психологічній науці.